Dijital Halk Sanatı

2025-2026 Sosyal Medya Etnografisi

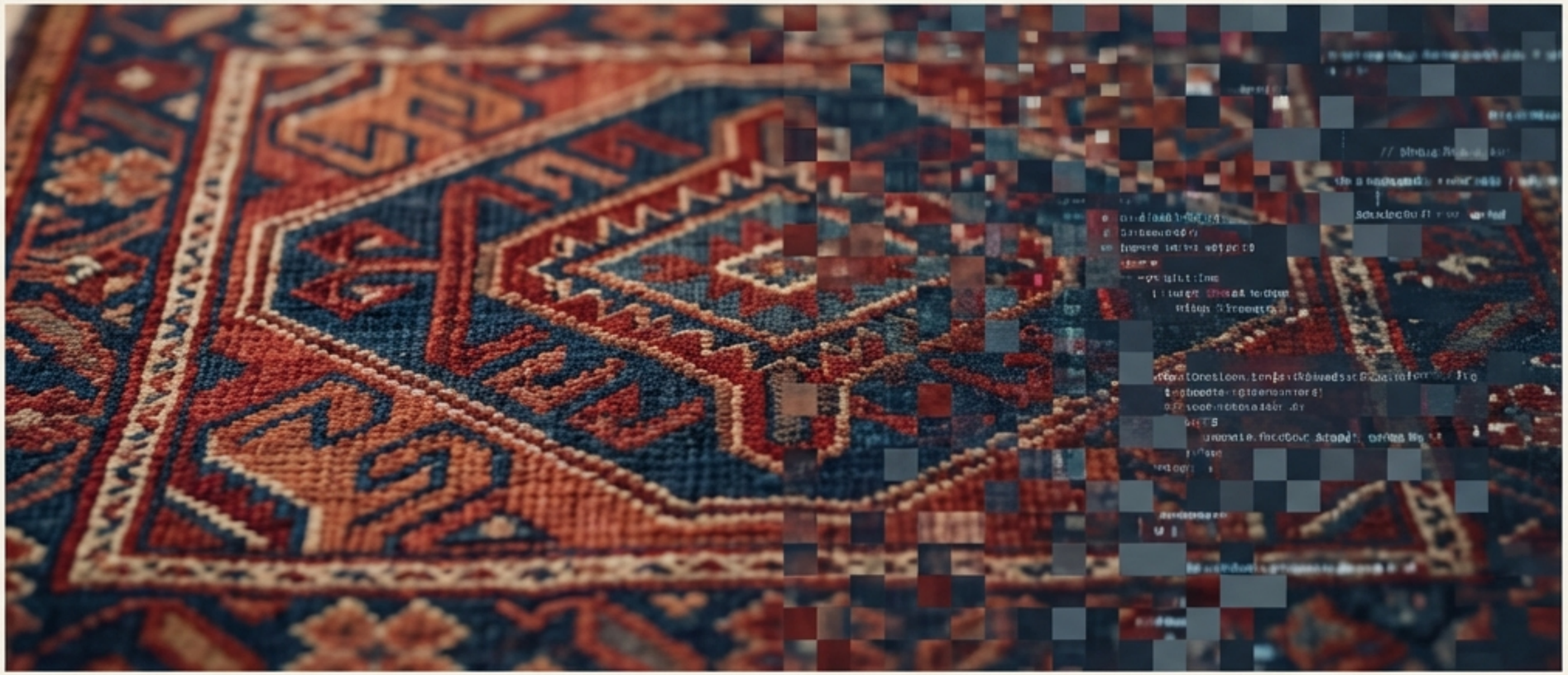

Modern Akımların Kökenindeki Kadim Anadolu Folkloru Üzerine Bir İnceleme

NotebookLM

Sosyal Medya Bir ‘İleti’ Değil, Bir ‘İcra’ ve Performans Alanıdır

Walter J. Ong'un tanımladığı ‘İkincil Sözlü Kültür’ (Secondary Orality) dönemi, Türkiye’de dijitalleşme ile zirveye ulaşmıştır. Bilgi artık statik metinlerle değil; ses, jest, mimik ve “performans" yoluyla aktarılmaktadır.

TikTok ve Instagram akımları geçici internet fenomenleri değil; destanların, manilerin ve köy meydanı ritüellerinin teknolojik bir morfolojiye bürünmüş halidir.

NotebookLM

Yeni Köy Meydanı: Algoritmik Bir Panayır

Geleneksel hak biliminde bir ürünün “halk ürünü” sayılması için gereken anonimlik, varyantlaşma ve kalıplaşma, bugün viral içeriklerin tamamında mevcuttur.

Dictionary of Continuity

Meydan (Square)	Timeline / Feed (Akış)
Meddah (Storyteller)	Influencer / İçerik Üreticisi
Alkış (Applause)	Like / Beğeni
Kıraathane	Twitter (X) Sohbet Odaları / Floodlar
İmece	İşbirliği (Collab) / Remix

NotebookLM

Görsel Kalıplar ve Modern Maniler: ‘Template’ Kültürü

Mani (Geleneksel)

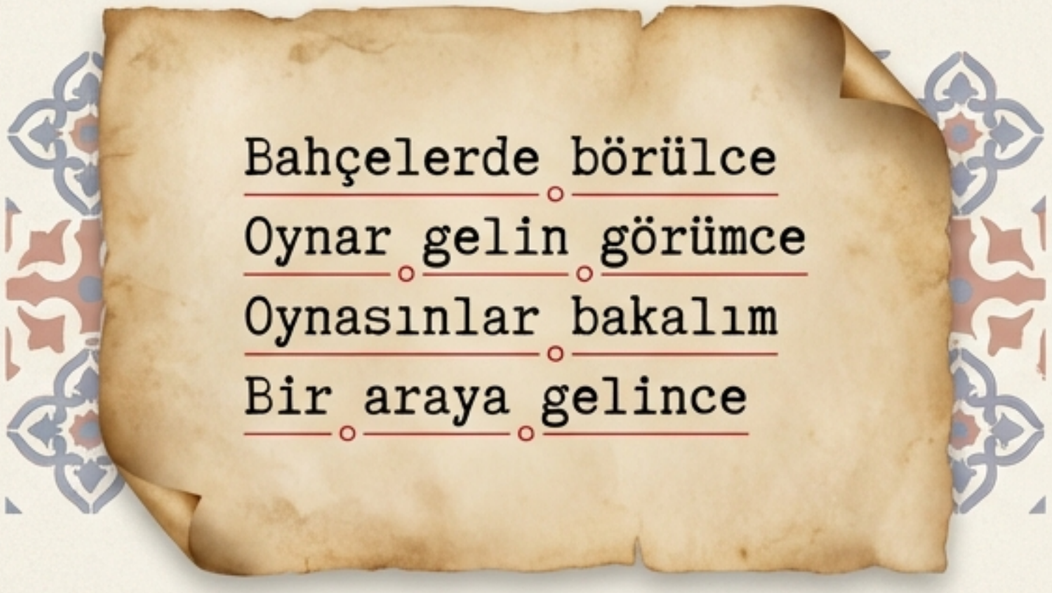

Ritmik İskelet (7 Hece)

CapCut Şablonu (Dijital)

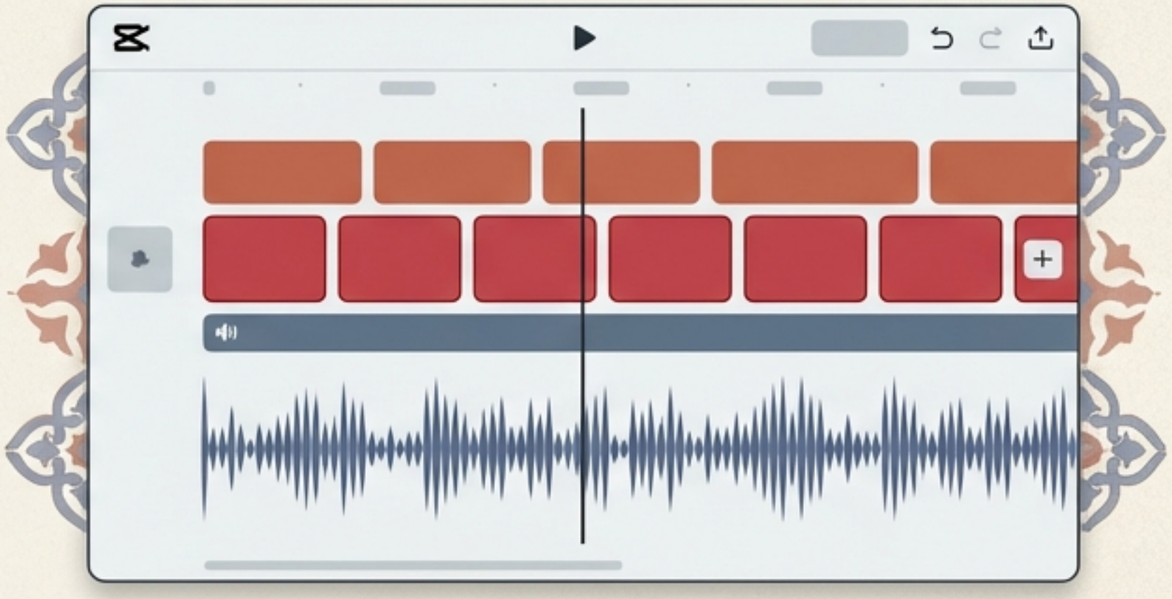

Görsel İskelet (Beat-Sync)

İskelet (Skeleton): Kullanıcı kurgu ve ritimle uğraşmaz; şablon (iskelet) hazırdır, sadece duyguyu içine yerleştirir.
Varyantlaşma: Tek bir kök şablonun milyonlarca farklı varyantı üretilir (Örn: ‘2026 will be the 2016’).
Anonimleşme: Şablon yayıldıkça ilk yaratıcısı silikleşir, ürün ‘halka mal olur’.

NotebookLM

İşitol İşitsel Gelenek: Arabesk 2.0 ve Viral Hüzün

Türkiye pazarında içeriğin omurgası görsellik değil, sestir (‘Use this sound’).

Ses Lokması (Soundbite):
Bir türkünün tamamı değil, en ‘damar’ (climax) 15 saniyesi kullanılır. (Örn: ‘Katilime Aşıktım’, ‘Esmer Güzelim’).

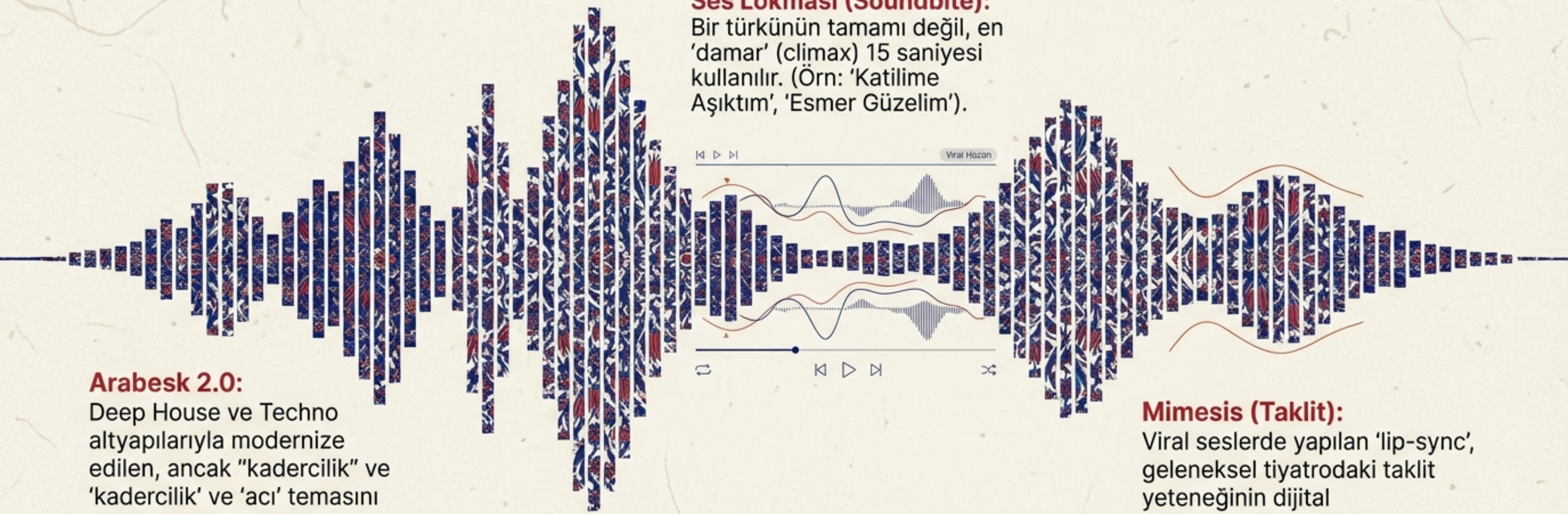

Arabesk 2.0:
Deep House ve Techno altyapılarıyla modernize edilen, ancak "kadercilik" ve ‘kadercilik’ ve ‘acı’ temasını koruyan hibrid müzikler.

Mimesis (Taklit):
Viral seslerde yapılan ‘lip-sync’, geleneksel tiyatrodaki taklit yeteneğinin dijital demokratikleşmesidir.

NotebookLM

Yeni Meddahların Anlatı Teknikleri

Twitter Floodları (Modern Destanlar)

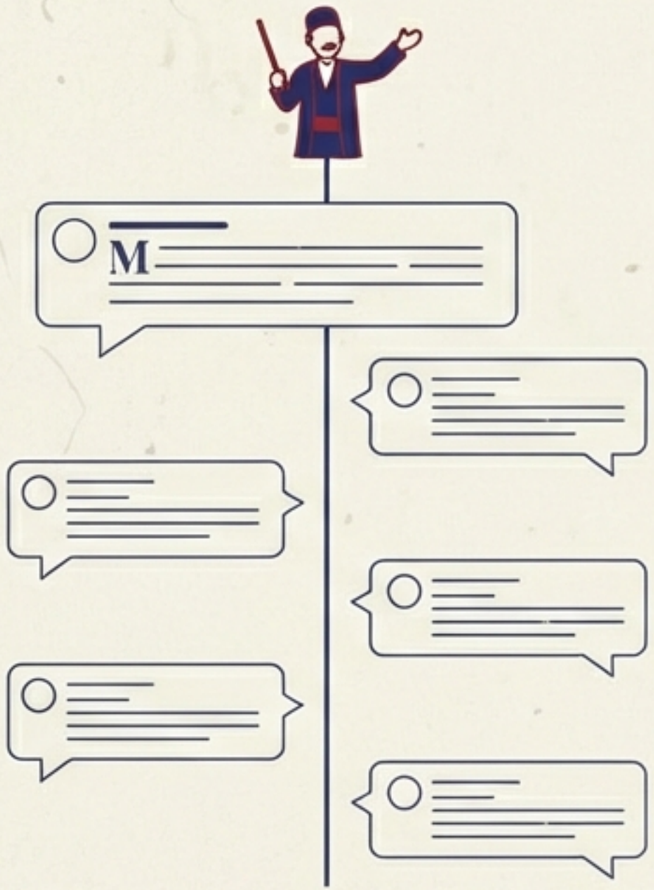

POV Videoları (Orta Oyunu)

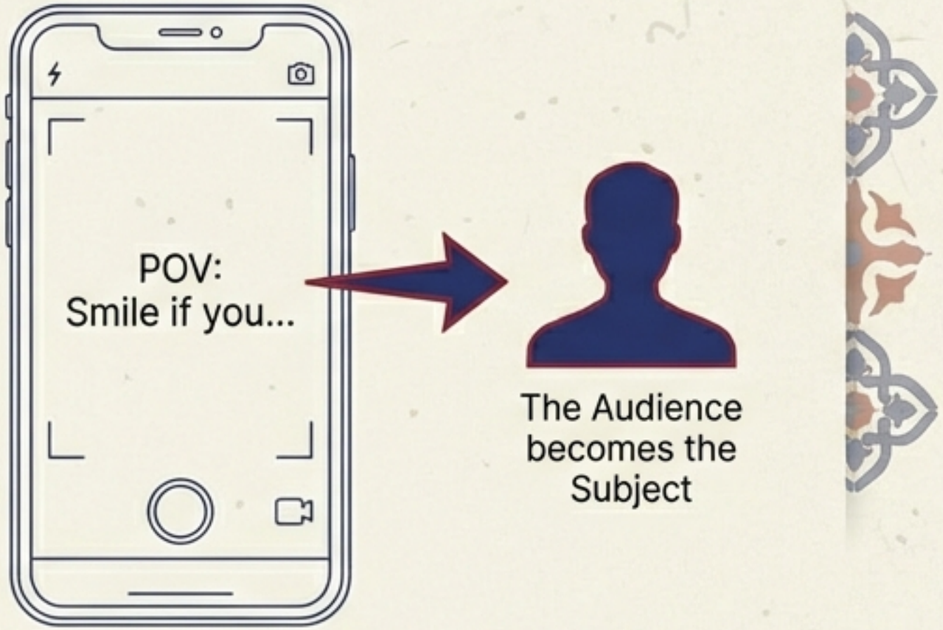

İzleyiciyi pasif konumdan çıkarıp hikayenin öznesi yapan modern 'Orta Oyunu'dur. Hikaye anlatıcılığı ölmedi, sadece parçalandı ve hızlandı.

NotebookLM

Kolektif Ruh Hali I: Hüzünlü Haz ve Dijital Katarsis

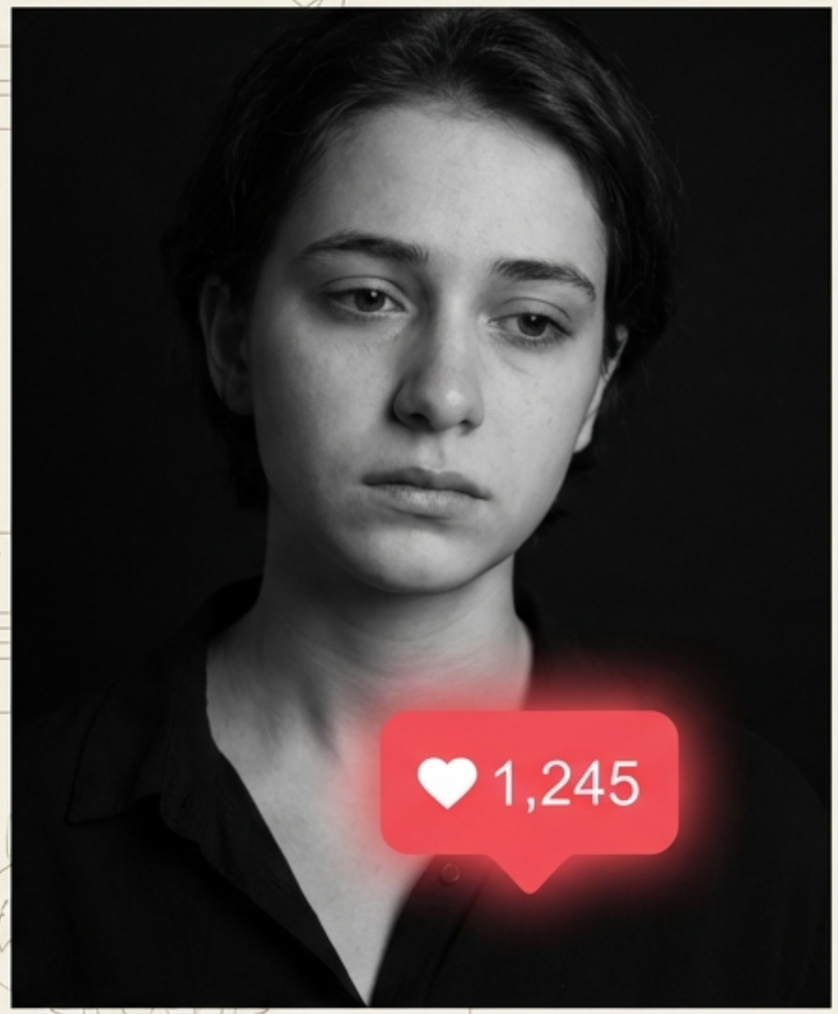

İçgörü: Acı, ham haliyle değil; estetik bir filtre ve hüzünlü bir müzik eşliğinde sunulur. Bu bir ‘yas performansı’dır.

İşlev (Katarsis): Bireysel acının (aşk, ekonomik zorluk) toplumsallaştırılarak hafifletilmesi.

Ritüel: ‘Yandım’, ‘Küstüm’ temalı içeriklere gelen ‘Yalnız değilsin’ yorumları, geleneksel yas ritüellerindeki ağıt yakma ve teselli etme işlevini görür.

NotebookLM

Kolektif Ruh Hali II: İroni Yoluyla Başkaldırı

Ekonomik belirsizlik ve gelecek kaygısı, ‘absürt mizah’ı tetiklemiştir.

- **Zenginlik Parodileri:** Ulaşılamayan lüks ile dalga geçme (‘Zengin koca’ memeleri).
- **Muş Gibi Yapmak:** Sahip olunmayan statüyü tiye alarak sergileme.
- **Absürdizm:** ‘Dev Anakonda’ veya abartılı testler gibi içerikler, gerçekliğin sıkıcılığından kaçış (escapism) oyunlarıdır.

NotebookLM

Kolektif Ruh Hali III: ‘Gelin Evi’ Sendromu ve Vitrin Kültürü

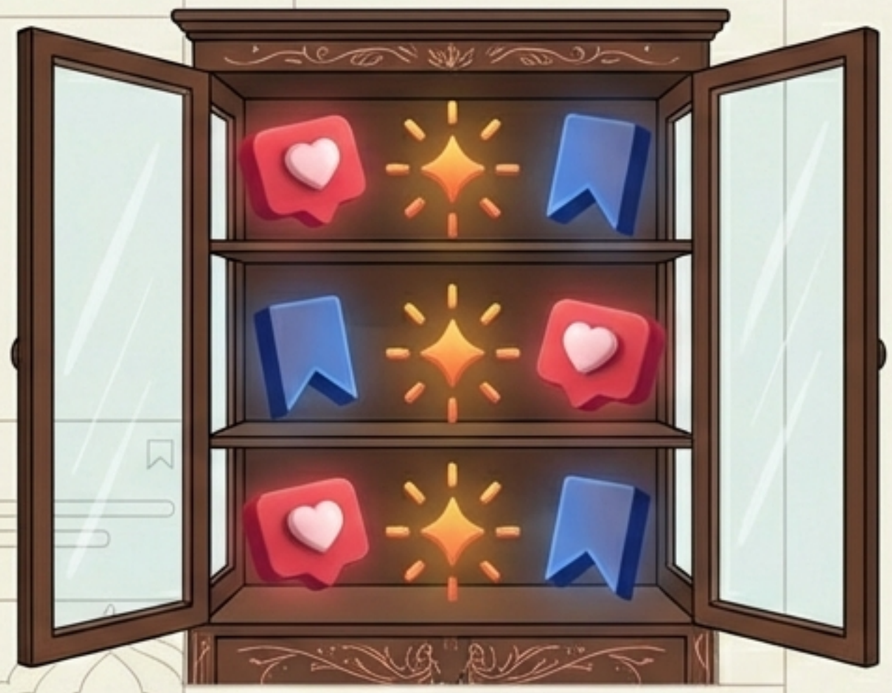

- **Metaphor:** Instagram, 7/24 açık bir ‘çeyiz sergileme’ vitrinidir.
- **Rüştünü İspat:** ‘Glow Up’ (Değişim) videoları, bireyin statü atladığını kanıtlama ritüelidir.
- **Emotional ROI (Duygusal Yatırım Getirisi):** Paylaşım karşılıksız değildir; ‘Like’ ve ‘Yorum’ takasına dayalı duygusal bir ticaret beklenir. İmece kültürünün ‘Like’a Like’ kültürüne dönüşümü.

NotebookLM

Dijital Kabilelerin Mekan Analizi

TikTok (Karnavalesk Meydan)

Hiyerarşi yok. Kaos, gürültü ve ‘rezil olma’ korkusunun yokluğu hakimdir. (Panayır).

Instagram (Misafir Odası)

Filtreli, düzenli, ‘en iyi ben’in sunulduğu, sosyal kontrolün (el alem ne der?) yüksek olduğu alan.

Twitter / X (Kıraathane)

Görsellikten çok ‘söz’ ve ‘fikir’ hakim. Atışma, hiciv ve politik tartışmanın kalesi.

NotebookLM

Ozanın Ustalığı: Kanca (Hook) ve Samimiyet

Kanca (The Hook)

Geleneksel ‘Evvel zaman içinde’ tekerlemesinin yerini ‘İlk 3 saniye’ almıştır. **Beklenmedik hareket, şok edici metin.**

Samimiyet (Sincerity) Performansı

Kusursuz stüdyo çekimleri yerine; titreyen kamera, doğal ışık ve ‘ev hali’ daha çok güven verir. İzleyici, üreticiyi ‘yıldız’ değil, ‘komşu’ olarak görmek ister.

NotebookLM

Yeni Çağın “Derleyicisi” Olarak Algoritma

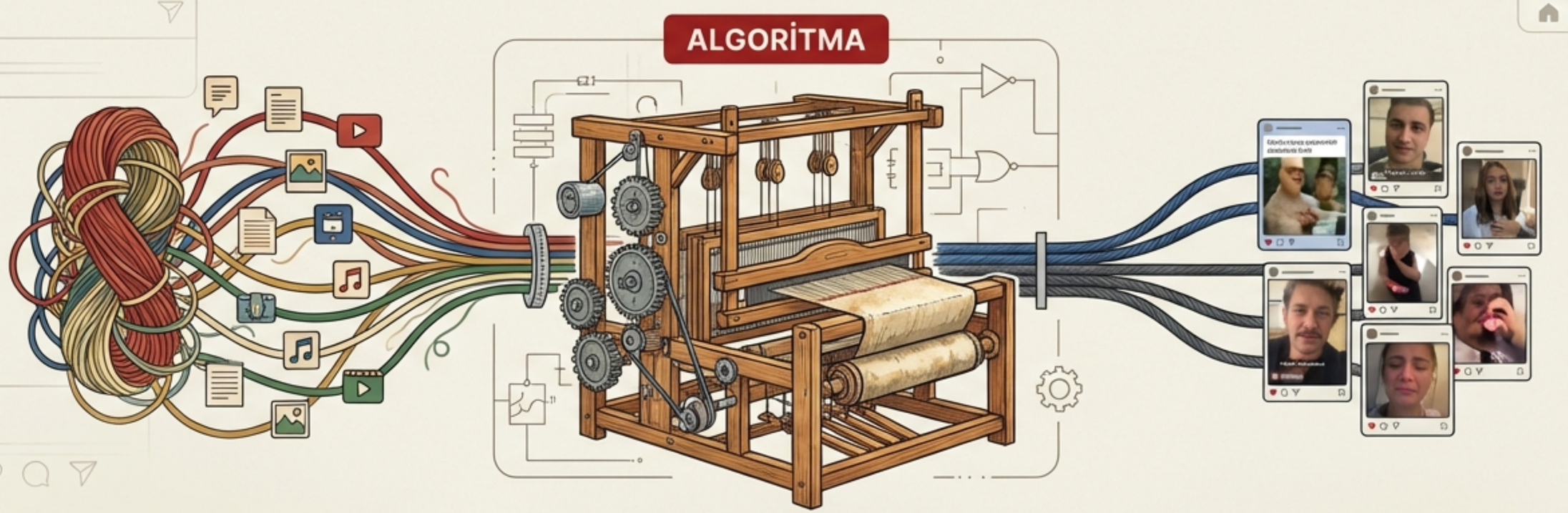

Insight: Halk biliminde eserleri toplayan ‘derleyici’nin yerini, tek kriteri ‘etkileşim’ olan algoritmalar almıştır.

- **Darwinist Kültür:** Sadece en çok bağıran veya duyguyu en çok sömüren içerik hayatta kalır.
- **Parçalı Bellek:** Kültürel hafıza (Yeşilçam replikleri, eski şarkılar) bağlamından koparılarak kolajlanır ve yeniden tüketilir.

NotebookLM

Ufuk Çizgisi: 2026 ve Sonrası Trendler

AI Destekli Sentetik Folklor

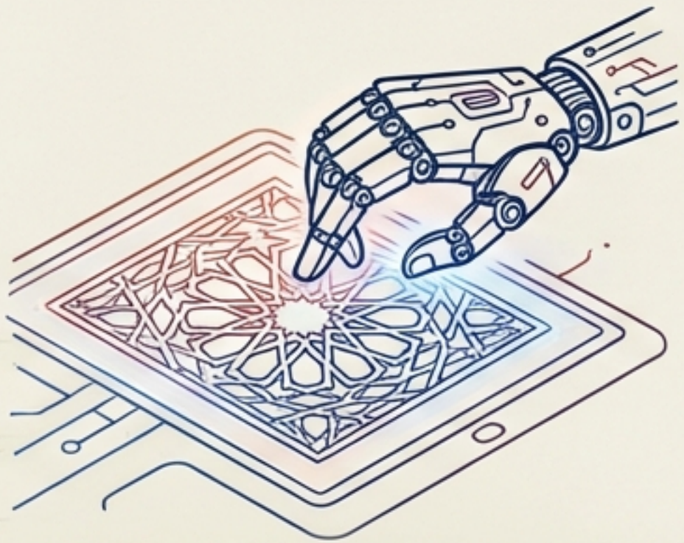

İnsan faktörünün azaldığı, yapay zeka tarafından üretilen masallar ve görseller.

Sessizlik ve Yavaşlık

Aşırı uyarana tepki olarak doğan ASMR ve sessiz vlog (slow content) tüketimi.

Mikro-Topluluklar (Klanlar)

Herkesin her şeyi gördüğü meydanlardan, sadece özel jargona sahip kapalı grupların anlaştığı ‘oyun alanlarına’ dönüş.

NotebookLM

Stratejik Çıkarımlar: Metriklerden Kültürel Kodlara

Samimiyet: Markalar kurumsal ‘plaza dili’ni bırakıp, ‘komşu’ gibi konuşmalıdır.

Bağlam: Bir akıma (meme) katılırken global şablonu yerel kültüre (Recontextualization) uyarlayan kazanır.

Analiz: Etkileşim sayılarına değil, yorumlardaki duygu durumuna (Mood) odaklanın. İnsanlar neyi ‘perform’ ediyor?

NotebookLM

Sonuç: Dijital Mirasın Sürekliliği

Inter

Akıllı telefonlar modern sazlar, sosyal medya ise yeni köy meydanıdır. Bu içerikler, geleceğin antropologları için bugünün ruhunu saklayan dijital fosillerdir.

Dijital akımları anlamak, sadece bir pazarlama stratejisi değil; Türk toplumunun dünü, bugünü ve yarını arasındaki bağı çözmektir.

NotebookLM